

Інна Кондратець

ПОДОРОЖ ЛІТЕРАТУРНИМИ СТЕЖКАМИ

*ОЗОН ДЛЯ ДІТЕЙ:
СКАРБНИЧКА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ*

Серія «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

Львів
«Новий Світ-2000»
2025

УДК 373.2.016:82-93(072)

К 64

Рекомендовано МОН

Протокол №6 засідання експертної комісії з дошкільної педагогіки та психології від 03.12.2021

Рецензенти :

Наталія Гавриш – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Тамара Піроженко – доктор психологічних наук, завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України.

Автор:

Інна Кондратець, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Кондратець І. В.

К 64 Подорож літературними стежками. ОЗОН для дітей: скарбничка художнього тексту / І. В. Кондратець. – Львів : «Новий Світ-2000», 2025. – 66 с. – (Серія «Дошкільна освіта»).

ISBN 978-966-418-536-0

Альбом «Подорож літературними стежками. ОЗОН для дітей: скарбничка художнього тексту» забезпечує реалізацію змісту розділу «Дитина у світі мистецтва», а саме – «Літературне образотворення» з дітьми 3-5 року життя.

В альбомі пропонується відкрити для дітей віршовані твори українських літераторів-класиків: Грицька Бойка, Тамари Коломієць, Євгена Гуцала та сучасної дитячої письменниці Марії Пономаренко за допомогою адаптованої до дошкільної освіти технології ОЗОН Анатолія Фасолі – особистісно зорієнтованого навчання української літератури.

До художніх текстів підібрано репродуктивні, евристично-пошукові, творчі та творчо-рефлексійні запитання; творчі завдання стосовно вправлення в образотворенні – «Намалюйка», «Розфарбуйка», формування умінь вербально і невербально виразно передавати інтонації запитання, повідомлення, почуття радості, здивування, співчуття, суму – «Акторське дзеркало», «Акторська майстерня»; творчі пропозиції дитині скористатися можливістю «пограти» з римами й відчути задоволення від народження першого власного вірша – «Поетична майстерня».

Помічними для логіки й сенсів альбому є «Путівник для взаємодії з альбомом» й «Умовні позначки»; а для роз'яснення дорослими дітям значення окремих слів і фраз у художніх текстах – рубрики «Ілюстрований словничок», «Літературні перлини».

Альбом розраховано на співтворчість дитини з дорослими (педагоги, батьки, гувернери) з метою зацікавлення літературними текстами, популяризації українського письменства, закладання основ для читачької компетентності.

На титулці – репродукція картини Шарля Рока «Діти й книжка».

УДК 373.2.016:82-93(072)

© Кондратець І. В., 2025

© Серія «Дошкільна освіта» за заг. ред. І. В. Кондратець, 2025

© Видавництво ПП «Новий Світ - 2000», ФОП Піча С. В., 2025

ISBN 978-966-418-536-0

ПУТІВНИК ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ З АЛЬБОМОМ

❖ Очевидно, що слова дорослого мають стати для дитини провідником («фупором») у Світ поезії та прози. Зацікавленість літературними текстами у малюка залежить від «занурення», активності, творчості, риторичної й акторської майстерності нас, дорослих. Відповідальність велика – від нашої іскри або байдужості народиться чи не народиться майбутній читач і культурна особистість. Основи для цього закладаємо ми.

❖ За потребою, запитання можна й доцільно переформулювати відповідно до індивідуальних особливостей дитини.

❖ Завдання можна робити не за «один присіст». Скажімо, сьогодні тільки читаємо і ставимо декілька запитань або даємо можливість дитині «походити з цим». На завтра читаємо ще раз і пропонуємо цікавинки у творчих майстернях (попрацювати з акторським дзеркалом, разом скласти простенькі віршики).

❖ У який спосіб урізноманітнити діалоги за художнім текстом? За допомогою цікавих прийомів ОЗОН (особистісно зорієнтованого навчання)!

ОЗОН базується на «трьох китах», тобто основних принципах:

1. ЗАПИТАННЯ

Навчаємо дітей прислухатися до художніх текстів: розуміти сюжет, визначати й уявляти головних героїв твору, їх характерні риси й ознаки, усвідомлювати їх вчинки (Про що розповідається? Про кого йде мова? Які герої твору? Що робили?)

Дуже важливо ставити різноманітні запитання до літературного тексту:

- ✓ репродуктивні (на початковому етапі ознайомлення з твором) – про зміст вірша й подій, що в ньому відбуваються;
- ✓ свистично-пошукові (запитальні слова «Навіщо?», «Чому?») – пошук і знаходження причинно-наслідкових зв'язків учинків персонажів;
- ✓ творчі (запитальні слова «Що було би, якби?») – уява про можливі альтернативи в сюжеті, фіналі чи діях персонажів твору;
- ✓ рефлексійні – запитання про враження й почуття дитини від твору, емоції персонажів; дитячі спогади про схожі події; моделювання ситуацій;
- ✓ творчо-рефлексійні – запитання на уяву дітей відносно себе й твору («Якби ти був чарівником, якби ти допоміг (-ла) герою твору?», «Уяви, що ти можеш перетворитись на будь-кого й допомогти героям твору. На кого ти би перетворився (-лася)?»).

Уміння відповідати на запитання, а потім і самим складати їх, допоможе дітям успішно навчатися в школі, розв'язувати завдання побутового й психологічного характеру.

2. ОПЕРТЯ НА ЖИТТЄВИЙ ДОСВІД ДИТИНИ

Читання художніх текстів бажано поєднувати з діалогами: «Чи були у тебе подібні ситуації?», «Чи бачив (-ла) ти в житті те, що описано в творі?», «Як ти переживаєш той чи інший настрій?», «Як би вчинив (-ла) ти?» тощо. Психологами доведено: те, що «замішується» через усвідомлення й спогади про власний життєвий досвід, набагато ґрунтовніше й глибше заходить у душу людини.

3. ЕМОТИКИ

Важливо викликати в дітей емоційний відгук на читання окремих епізодів у літературних текстах. Для цього дорослі виділяють інтонаційно й тембром голосу певні сюжетні події, опис героїв; учать дітей емоційно передавати своє ставлення до змісту творів: радість, здивування, сум; окреслювати власні відчуття від вчинків персонажів («Як ставишся до того, що зробив персонаж?», «Якби ви зустрілись із героєм/героїнею, щоби ти сказав (-ла)?»). Необхідно навчати дітей помічати, визначати й називати емоції, які вони відчувають. Формування емоційної та чуттєвої культури є базисним у розвитку дитини дошкільного віку. Спостереження за емоціями персонажів, їх аналіз – основа для формування емоційного інтелекту особистості.

Насолоджуйтесь неспішно всіма цікавинками, який містить альбом.

Станьте разом із дітьми літературними мандрівниками.

Захопливих відкриттів вам із вашим малюком у літературному просторі нашого альбому!

СОНЯХ

МАРІЯ ПОНОМАРЕНКО

Ніби зовсім ненароком
Розтулив наш сонях око.
Всі в городі зацімів,
Ворухнутися не сміли.
Бо оця чудова врода –
Справжня радість для городу.

НЕНАРОКОМ – ненавмисно,
без певної мети; несподівано
КОМПЛІМЕНТ – приємні слова,
повага, схвалення, заохочення.

- ❖ Хто головний персонаж вірша?
- ❖ Як до нього ставляться інші герої («всі в городі»)? Коли ми образно говоримо: «я зацімів / зацімів» (тобто не вистачає слів)?

ЛІТЕРАТУРНА УХТИШКА

Сонях – улюблена квітка Марії Пономаренко. Поетка написала багато віршів про цю квітку, навіть авторська читанка називається «Усміхнений сонях». А ще Марія Антонівна пише картини. І на багатьох полотнах – сонях. «Сонях – то символ України. І я сподіваюсь, що наша країна буде такою ж світлою і сонячною. І усміхненою...», – каже письменниця і художниця.

- ❖ Згадай, яку «чудову вроду» ти зустрічав/зустрічала в житті?
- ❖ Які відчуття вона в тебе викликала?

- ❖ Чи бували у тебе випадки, коли тобі бракувало слів?
- ❖ Якби у тебе була можливість сказати соняшнику комплімент,

- ❖ А коли ти відчуваєш справжню радість?
- ❖ Який комплімент зробив тебе щасливим?

НАМАЛЮЙ СОНЯШНИК

Покажи у дзеркалі,
як можна зацікавити від
подиву. Радості. Щастя?

Пісенька про сонях

Мультфільм «Балада про сонях»

1. Чи сподобався тобі вірш про соняшник?
2. Чи навчився/навчилася ти говорити компліменти? Що приємніше: коли тобі говорять, чи коли ти даруєш комплімент?
3. Чи сподобались тобі картини Марії Пономаренко? Чим відрізняється твій намальований соняшник від її?

